

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/185709,TEKST-AUDIO-81-lat-temu-Niemcy-rozpoczeli-budowe-oboazu-zaglady-Treblinka-II.html>
27.02.2026, 08:13

Strona znajduje się w archiwum.

[TEKST + AUDIO] 81 lat temu Niemcy rozpoczęli budowę obozu zagłady Treblinka II

1 czerwca 1942 r. ruszyła budowa toru kolejowego do powstającego obozu zagłady Treblinka II. Dało to początek największej po Auschwitz niemieckiej „fabryki śmierci”.

31.05.2023

Budowa

W okolicy wsi i stacji kolejowej Treblinka – nieco ponad 100 kilometrów na północny wschód od Warszawy – istniał od lata 1941 r. niemiecki karny obóz pracy. W czasie wojny przeszło przezeń ok. 20 tys. polskich i żydowskich więźniów, z czego co drugi zmarł lub został rozstrzelany. Obóz ten jest dziś znany jako Treblinka I.

Geneza pobliskiego obozu Treblinka II (SS-Sonderkommando Treblinka) jest nierozdzielnie związana z konferencją w Wannsee z 20 stycznia 1942 r., kiedy to nazistowscy dygnitarze zebrani na przedmieściach Berlina zajęli się praktyczną realizacją „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”, czyli zagłady europejskich Żydów. Na terenie Generalnego Gubernatorstwa – wykrojonego przez Niemców z części okupowanych ziem polskich – masowy mord na Żydach miał się dokonać w ramach akcji Reinhardt. Na jej potrzeby utworzono w GG ośrodki masowej zagłady Belzec, Sobibor i Treblinka. Wszędzie tam uruchomiono komory gazowe.

Uruchomienie fabryki śmierci

Pierwszy transport Żydów dotarł do Treblinka II 23 lipca

1942 r. Byli to mieszkańcy getta warszawskiego. Także w kolejnych tygodniach Żydzi z tamtejszego getta byli kierowani na Umschlagplatz, masowo wywożeni do Treblinki i mordowani. Taki los spotkał m.in. Janusza Korczaka oraz jego współpracowników i wychowanków z Domu Sierot.

2 sierpnia 1943 r. w obozie wybuchł bunt. Około dwustu więźniom udało się uciec (końca wojny doczekała co najwyżej połowa). Wybuch powstania na pewien czas wstrzymał transporty do Treblinki i proces mordowania w komorach gazowych.

Po sierpniu 1943 r. Niemcy stopniowo rozebrali wszystkie obozowe zabudowania i instalacje. Teren zaorano i zasiano łubinem.

Tylko do końca 1942 r. w obozie zagłady Treblinka II Niemcy wymordowali 713 555 osób. Łączna liczba ofiar jest dziś obliczana na nie mniej niż 780 tys., a według niektórych źródeł zbliża się do miliona. Zdecydowaną większość stanowili Żydzi z okupowanej Polski. By zatrzeć ślady zbrodni, zwłoki palono, a prochy zakopywano.

Załoga obozu składała się z Niemców i Austriaków oraz kompanii strażników, głównie pochodzenia ukraińskiego.

Ściganie zbrodniarzy

Irmfried Eberl, pierwszy komendant obozu, w 1948 r. popełnił samobójstwo w areszcie. Jego następca Franz Stangl przez długi czas żył po wojnie w Brazylii. W 1967 r. został jednak wydany RFN i trzy lata później skazany przez Sąd Krajowy w Düsseldorfie na karę dożywotniego więzienia. Taki sam wyrok usłyszał w 1965 r. Kurt Franz, ostatni komendant obozu.

Historię niemieckich nazistowskich obozów Treblinka II i Treblinka I dokumentuje dziś Muzeum Treblinka.

Dzieje Żydów w Polsce w XX w., w tym zagłada ludności żydowskiej w czasie II wojny światowej, od lat stanowią przedmiot badań Instytutu Pamięci Narodowej. Efektem są liczne publikacje.

Wiele materiałów o niemieckich nazistowskich obozach Treblinka I i Treblinka II oraz akcji „Reinhardt” jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl:

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/obozy-koncentracyjne/61710,Oboz-zaglady-w-Treblince.html>

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/62184,Bunt-w-Treblince-II.html>

na innych stronach internetowych IPN:

<https://ipn.gov.pl/pl/mdpoo/87156,Niemiecki-Oboz-Zaglady-Treblinka-II-lipiec-1942-listopad-1943.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/95700,Wirtualna-wystawa-IPN-Obraz-Treblinki-w-oczach-Samuela-Willenberga.html>

<https://www.facebook.com/IPN.Szczecin/videos/2636826939927422/>

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/93138,Zbrodnicza-Akcja-Reinhardt.html>

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/160718,Symposium-Aktion-Reinhardt-i-Zaglada-polskich-Zydow-w-kregu-mechanizmow-i->

[sprawc.html](#)

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/przystanek-historia/161866,Archiwalna-sroda-Akcja-Reinhardt-niemiecka-zbrodnia-na-Zydach.html>

oraz kanale [IPNtvPL](#):

Polecamy Państwu również wystawę elementarną „Aktion »Reinhardt« 1942-1943”, [dostępną online](#):

AKTION „REINHARDT” 1942–1943



**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

autor: dr hab. Sebastian Piętkowski
współpraca: Karolina Zarębka
konceptcja graficzna serii:
Aleksandra Kalper-Miszulowicz
opracowanie graficzne:
Anna Łukasik, Magdalena Śladecka
recenzja: dr hab. Filip Musiał,
dr Roman Gieron

Na zdjęciu: Żydzi z getta
warszawskiego w 1943 r.
Fot. AIPN



210-698243

Więcej o niemieckich obozach koncentracyjnych i zagłady można przeczytać na portalu
<https://truthaboutcamps.eu/>

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Centrala



Zachodnia część obozu, teren odsłonięty podczas ekshumacji. Autor nieznany, zasób IPN

Pliki do pobrania

[dr Filip Gańczak o budowie obozu śmierci w Treblince \(mp3, 6.31 MB\)](#)
[dr Filip Gańczak o budowie obozu śmierci w Treblince \(wav, 50.44 MB\)](#)
